

Årsmelding 2018

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT)

1. SAMMENDRAG

I 2018 lanserte NENT *Etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*. NENT igangsatte også et arbeid med en forskningsetisk betenkning om kunstig intelligens, og bidro til utarbeidelsen av et felles prosjekt i FEK om stordata (Big Data). NENT har også arbeidet med GDPR og personvern, og bl.a. arrangert et åpent møte om personvern og etikk med NESH og NSD. Komiteen har også arbeidet med temaet interessekonflikter, primært gjennom ferdigstillingen av antologien *Interessekonflikter i forskning*. NENT har bidratt vesentlig, ved sekretariatsleder, i prosjektet RINO (Research Integrity in Norway), som ferdigstilte to delrapporter i 2018.

2. OM KOMITEEN:

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) er del av De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). FEK er et forvaltningsorgan for forskningsetiske spørsmål på alle fagområder. FEK er underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteenes overordnede samfunns mål er etisk god og ansvarlig forskning.

FEK omfatter også følgende komiteer og utvalg med et felles sekretariat:

- Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)
- Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget)

NENT er et faglig uavhengig (jf forskningsetikkloven § 3) og rådgivende organ for forskningsetiske spørsmål. NENTs ansvarsområde er forskningsetisk virksomhet innen naturvitenskap og teknologi, industri-, landbruks- og fiskeriforskning, samt de deler av bio- og genteknologisk forskning som ikke dekkes av medisin.

NENT består av 13 medlemmer (+ 2 varamedlemmer) med fagkompetanse i naturvitenskap, teknologi, etikk og jus. Komiteen har ett lekmedlem: <https://www.etikkom.no/hvem-er-vi-og-hva-gjor-vi/Hvem-er-vi/Komite-for-naturvitenskap-og-teknologi/Medlemmer-NENT/> Komitémedlemmene blir oppnevnt av Kunnskapsdepartementet etter innstilling fra Norges forskningsråd. En oppnevningssperiode går over fire år og hvert medlem kan sitte i komiteen to perioder.

3. ÅRETS VIRKSOMHET

3.1. I 2018 avholdt NENT 3 ordinære komitemøter, og 2 møter i arbeidsgruppen for kunstig intelligens, samt 2 møter i arbeidsgruppen for etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning. Arbeidsgruppene er satt sammen av medlemmer med spesiell kompetanse og interesse for temaene NENT jobber med over en lengre periode. Ett av komitemøtene ble holdt på Havforskningsinstituttet i Bergen i forbindelse med lansering av *Etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*. Ett arbeidsgruppemøte ble holdt på Institutt for informatikk, UiO.

NENT har hatt et møte med Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond om forskningsetiske spørsmål som oppstår i finansieringen av forskningsprosjekter, og NENT avga en uttalelse i etterkant av møtet. NENT har gjennomgått innspillene til høringen om *Etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*. NENT har også sendt et brev til kunstig intelligens-miljøene ved forskningsinstitusjonene og bedt om innspill til en forskningsetisk betenkning. NENT, ved

sekretariatsleder, har ellers fortløpende besvart henvendelser og gitt råd i forskningsetiske spørsmål.

NENT har også levert diverse høringsuttalelser, noen sammen med andre nasjonale komiteer:

- NOU 2018:7 Statistikklovutvalget
- Etske retningslinjer for samisk helseforskning og forskning på samisk humant biologisk materiale
- Personvernkomisjon – innspill til mandat
- Innspill til rapport om Genteknologiloven

NENTs sekretariatsleder har vært redaktør for antologien *Interessekonflikter i forskning*. NENTs sekretariatsleder har også sittet i arbeidsgruppen i RINO (*Research Integrity in Norway*).

3.2. SENTRALE SPØRSMÅL I 2018

Følgende temaer har NENT jobbet spesielt med i 2018:

- Personvern og etikk: NENT har i 2018 jobbet med GDPR og personvern. Komiteen arrangerte et åpent møte om personvern og etikk med NESH og NSD. Sekretariatsleder satt i en arbeidsgruppe i FEK som laget en nettbasert ressurs på [www.etikkom](http://www.etikkom.no). for forskere og forskningsinstitusjoner om personvern og etikk, som en veiledning i møtet med de mange forskningsetiske spørsmålene som kan oppstå ved bruk av personopplysninger i forskning.
- Dyr i forskning: NENT ferdigstilte og lanserte *Etske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*. Komiteen har fått mange henvendelser om tematikken, og opplevd stor interesse for de etiske spørsmålene som reises ved bruk av dyr i forskning (utover de rammene lovverket setter), og sekretariatsleder har bidratt med innlegg om tematikken på ulike møteplasser.
- Kunstig intelligens: Arbeidsgruppen NENT opprettet kom godt i gang med arbeidet. I 2018 ble det innhentet innspill fra sentrale fagmiljøer i Norge om forskningsetiske spørsmål som oppstår med KI-forskning, og gruppen skaffet seg en oversikt over sentrale ressurser.
- Interessekonflikter i forskning: De siste årene har det vært mange henvendelser til NENT og saker i offentligheten som har reist spørsmål knyttet til interessekonflikter i forskning. Dette var bakgrunnen for antologien *Interessekonflikter i forskning*, der formålet er å løfte de forskningsetiske normene som settes under press i disse sakene, for å bidra til økt bevissthet og debatt om disse normene.
- Forskningsintegritet: Sekretariatsleder har jobbet spesielt med temaet gjennom deltakelse i RINO, der ett sentralt mål er å innhente kunnskap om hva som bidrar til å fremme integritet på forskningsinstitusjonene. Ett viktig funn, som er fulgt opp i de kvalitative undersøkelsene er at opplæringen i forskningsetikk er mangelfull, og i RINO undersøkes det nå videre når opplæring kan bidra til å fremme integritet. Sekretariatsleder har også deltatt i arbeidet i sekretariatet med oversettelse og tilrettelegging av *Code of Conduct for Research Integrity* på norsk.

3.3 ARRANGEMENTER

I forbindelse med GDPR om ny norsk personopplysningslov arrangerte NENT, i samarbeid med NESH og NSD, et åpent møte om «Personvern og forskningsetikk» på Litteraturhuset i Oslo 25. mai.

NENT bidro til lanseringen av Delrapport 1 fra RINO på UiO 18. juni.

NENT bidro i planleggingen og gjennomføringen av Forskningsetisk forum 18. september 2018, FEKs viktigste møteplass for dialog med forskningsinstitusjonene.

NENT arrangerte et lanseringsmøte på Havforskningsinstituttet 26. september for *Etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*.

NENT har også bidratt med planlegging og ved deltakelse på Årskonferansen for FEK og på to møter i Samarbeidsutvalget for FEK.

3.4 PRODUKTER

I 2018 lanserte NENT *Etiske retningslinjer for bruk av dyr i forskning*. NENT igangsatte også et arbeid med en forskningsetisk betenkning om kunstig intelligens, og bidro til utarbeidelsen av et felles prosjekt i FEK om stordata (Big Data). NENT har også arbeidet med GDPR og personvern, og bl.a. arrangert et åpent møte om personvern og etikk med NESH og NSD. Komiteen har også arbeidet med temaet interessekonflikter, primært gjennom ferdigstillingen av antologien *Interessekonflikter i forskning*. NENT har bidratt vesentlig, ved sekretariatsleder, i prosjektet RINO (Research Integrity in Norway), som ferdigstilte de to første delrapportene i 2018.

3.5. INFORMASJON, OPPLÆRING OG DELTAKELSE I SAMFUNNSDEBATTEN

Sekretariatsleder har hatt følgende innlegg:

Ethics in science: Challenges for journalism	OsloMet, 31.01.
Forskningsformidling som forskningsetisk utfordring	CICERO, 14.02.
A place to go: The role of research ethics committees	NTNU, 19.04.
Hva skal vi med forskningsetiske retningslinjer (om bruk av dyr i forskning)?	NMBU, 14.09.
Presentasjon av forskningsetiske retningslinjer om bruk av dyr i forskning	Havforskningsinstituttet, 26.09.
Research integrity in Norway	ELSA, 5.11

Sekretariatsleder har ellers skrevet kronikken «Dyreforsøk er vanskelig, derfor trenger vi etiske retningslinjer» med Tone Druglitrø og Ingrid S. Torp på forskning.no, og debattinnlegget «Ja, takk til felles innsats for en ansvarlig utvikling av kunstig intelligens» i Aftenposten.